

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

2

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 2. – 716 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Зміст

ПРИВІТАННЯ ГОЛОВИ ВЧЕНОЇ РАДИ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ», АКАДЕМІКА С. В. КІВАЛОВА	16
---	----

СЕКЦІЯ 12. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ТА СІМЕЙНОГО ПРАВА

<i>Харитонов Євген Олегович</i> КАТЕГОРІЇ «ЦІННОСТІ», «ПРИВАТНІ ПРАВА» ТА «ІНТЕРЕСИ» У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	18
<i>Давидова Ірина Віталіївна</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ БЛОКЧЕЙН В СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	22
<i>Мінченко Раїса Миколаївна, Мінченко Дар'я Анатоліївна</i> ОБОВ'ЯЗКОВА СИЛА РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ.	24
<i>Некіт Катерина Георгіївна</i> СУЧАСНІ РЕГУЛЯТОРНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ОЗНАК ЦИФРОВИХ АКТИВІВ.	28
<i>Сафончик Оксана Іванівна</i> ОКРЕМІ АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРИПИНЕННЯ ШЛЮБНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.	31
<i>Чанишева Аліна Рашидівна</i> МІСЦЕ АКЦЕСОРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ СПЛАТИ НЕУСТОЙКИ В СТРУКТУРІ ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНИХ ВІДНОСИН	33
<i>Адамова Олена Семенівна</i> ДО ПИТАННЯ ПРО РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ДОГОВОРІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ...	36
<i>Бабич Ірина Григорівна</i> ФОРМУВАННЯ ПРЕДСТАВНИЦТВА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ.	39
<i>Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна</i> ОЗНАКИ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ	42
<i>Глиняна Катерина Михайлівна</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ СТАНДАРТІВ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ ДИТИНИ В УКРАЇНІ.	44
<i>Завальнюк Сергій Володимирович</i> КВАЛІФІКОВАНІ ДЕФЕКТИ ЯК ВИД ПРОГАЛИН У ЦИВІЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ.	47
<i>Зубар Володимир Михайлович</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВУ ПРИРОДУ ВЕДЕННЯ ЧУЖИХ СПРАВ БЕЗ ДОРУЧЕННЯ.	48
<i>Калітенко Оксана Михайлівна</i> ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ СПАДКОВОГО ПРАВА: НОВІ ОБ'ЄКТИ ТА МОДЕЛІ ВОЛЕВИЯВЛЕННЯ	51
<i>Кривенко Юлія Василівна</i> ДО ПИТАННЯ ПРАВ КРЕДИТОРІВ У СПАДКОВИХ ВІДНОСИНАХ	53
<i>Матійко Микола Володимирович</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕГУЛЯТИВНОЇ ФУНКЦІЇ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ.	55
<i>Омельчук Олександр Сергійович</i> ЕМОЦІЙНІ ФЕЙКИ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПРИЯТЯГНЕННЯ ДО ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.	59
<i>Orzikh Yurii Hennadiiovych</i> REFLECTIONS ON THE EXPERIENCE OF TRANSLATING UKRAINIAN LEGAL TERMINOLOGY INTO ENGLISH: IN SEARCH OF A COMMON DENOMINATOR	62

таких прав та обов'язків зменшує обсяг спадкової маси, оскільки вони з настанням смерті особи, яка є їх носієм, припиняються.

Поступальний розвиток будь-яких відносин, у яких бере участь громадянин, неможливий без забезпечення дієвого, зрозумілого всім механізму переходу прав і обов'язків у разі смерті. Наявність такого є необхідна умова забезпечення рівних правових повноважень всіх учасників цивільного обігу, що відповідає ідеям і цінностям цивільного права.

Отже, для дотримання прав кредиторів, вважаємо, що доцільно було б розподілити майно, що залишилося після спадкодавця між кредиторами з дотриманням прав і законних інтересів у суворо встановленої законом послідовності, яка визначена законодавцем виходячи з соціального та іншого положення кредиторів, а також їх зв'язку з боржником.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № № 40-44. Ст. 356.
2. Біленко В. І. Особливості універсального правонаступництва у спадкових правовідносинах в Україні. URL:http://www.lsej.org.ua/12_2023/141.pdf
3. Огляд практики Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду щодо розгляду справ у спорах, що виникають із спадкових правовідносин. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/oglyady/Oglyad_spadkovi_prawovidnos_14_03_2023.pdf
4. Боргові зобов'язання у спадок: що робити, коли так пощастило URL: <https://legalaid.gov.ua/publikatsiyi/borgovi-zobovyazannya-u-spadok-shho-robyty-koly-tak-poshhastylo/>

Ключові слова: спадкодавець, спадкоємець, спадкова маса, боргове зобов'язання, спадкові правовідносини, кредитор, боржник .

Keywords: testator, heir, inheritance estate, debt obligation, debtor, creditor, inheritance legal relations.

Матійко Микола Володимирович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, доцент*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕГУЛЯТИВНОЇ ФУНКЦІЇ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ

Останнім часом «проблемам інформації та інформаційних відносин приділяють увагу фахівці різних галузей права; стрімкі темпи розвитку інформаційних технологій та інформаційних мереж сприяли також появі нових напрямків досліджень у праві» [1, с. 3]. Велику актуальність для науки і практики у зв'язку

з цим викликають питання приватно-правового регулювання інформаційних відносин, захисту прав суб'єктів відносин в інформаційній сфері, змісту відповідних правовідносин, принципів їх функціонування.

Актуалізація підвищення цінності права у сучасному суспільстві, розвиток окремих напрямків його впливу, збільшення його соціальної цінності викликають потребу у дослідженні функціональних аспектів права. Зазначене також збільшує науковий інтерес до дослідження проблемних аспектів функціонування цивільного права. При цьому результати теоретичних досліджень щодо функціонування права, функціонування норм, функціонування галузей, функціонування інститутів та функціонування інших правових явищ можуть бути застосовані й до дослідження окремих функціональних аспектів цивільного права в інформаційній сфері.

Теоретичні розробки стосовно поняття та структури функцій права та функцій галузей права можуть бути застосовані й до цивільного права, у зв'язку з чим функція цивільного права може бути визначена як напрямок впливу цивільного права на суспільні відносини та соціальне призначення цивільного права, а структуру функції цивільного права становлять зміст функції цивільного права (спосіб впливу цивільного права на суспільні відносини у певному напрямку, в якому проявляються сутність, ознаки та основні властивості цивільного права), об'єкт функції цивільного права (суспільні відносини, на які цивільне право здійснює вплив), суб'єкт функції цивільного права (суб'єкт завдяки якому здійснюється вплив на суспільні відносини в певному напрямку) та засоби реалізації функції цивільного права (засоби забезпечення впливу цивільного права в певному напрямку) [2, с. 8].

Цивільний кодекс України, Закон України «Про інформацію», Закон України «Про електронні комунікації» та інші нормативно-правові акти, що регулюють інформаційну сферу, серед іншого формують одні з найважливіших напрямків впливу права на інформаційну сферу та соціальне призначення права в інформаційній сфері, серед яких в свою чергу є напрямки впливу та соціальне призначення цивільного права в зазначеній сфері. Вказане окреслює функціональні аспекти цивільного права в інформаційній сфері. При цьому «інтернет-відносини» визначають як «складову частину концепту «ІТ-відносини», сукупність суспільних відносин, що складаються у специфічному середовищі (Інтернет, мережа, цифрове середовище), будучи одночасно «віртуальним феноменом» і проявляючись у бутті суспільства як реальні суспільні відносини» [3, с. 32]. Разом з цим «ІТ-відносини» включають також інші «інформаційні», «інформаційно-комунікаційні» відносини, але можуть не бути власне «інформаційними», в точному значенні цього слова» [3, с. 32].

Серед функцій цивільного права в інформаційній сфері важливе місце посідає регулятивна функція, змістом якої є спосіб впливу цивільного права на інформаційну сферу, що полягає у регулюванні суспільних відносин. На думку Є. О. Харитонова «оскільки метою правового регулювання є впорядкування су-

спільних відносин, то йдеться про «соціальне регулювання» або ж «соціальне управління», котре може бути визначене як вплив на суспільство і окремі його ланки (членів суспільства) з метою впорядкування суспільних відносин, збереження якісної специфіки, вдосконалення та розвитку» при тому, що «упорядкування існування суспільства – це об'єктивна його потреба, але досягається ця мета за допомогою і в результаті взаємодії різноманітних об'єктивних та суб'єктивних чинників, впливу елементів системи один на одного. Внаслідок такого впливу і взаємодії вся система в цілому і кожен її елемент зокрема в певних умовах часу і простору існують найбільш оптимальним чином, що дозволяє говорити про певне саморегулювання суспільства або, у кожному разі, про існування такої тенденції» [4, с. 164]. Призначення цивільного права регулювати суспільні відносини в інформаційній сфері може втілюватися у наданні одного з варіантів правового оформлення (визнання) певним відносинам. Так, відповідно до ч.1 статті 200 Цивільного кодексу України інформацією є будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді. Відповідно до ч.1 статті 2 Закону України «Про інформацію» основними принципами інформаційних відносин є: гарантованість права на інформацію; відкритість, доступність інформації, свобода обміну інформацією; достовірність і повнота інформації; свобода вираження поглядів і переконань; правомірність одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації; захищеність особи від втручання в її особисте та сімейне життя.

Регулятивна функція цивільного права в інформаційній сфері також може проявляти себе у встановленні правового статусу суб'єктів суспільних відносин в інформаційній сфері (так відповідно до ч.1 статті 4 Закону України «Про інформацію» суб'єктами інформаційних відносин є: фізичні особи; юридичні особи; об'єднання громадян; суб'єкти владних повноважень, при цьому згідно відповідно до ч.1 статті 5 Закону України «Про інформацію» кожен має право на інформацію, що передбачає можливість вільного одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації, необхідної для реалізації своїх прав, свобод і законних інтересів), закріпленні положень щодо здійснення прав в інформаційній сфері, визначенні (передбаченні) підстав набуття прав в інформаційній сфері, визначенні (передбаченні) підстав припинення прав в інформаційній сфері, встановленні прав та обов'язків суб'єктів правовідносин в інформаційній сфері, визначенні оптимального типу правового регулювання стосовно конкретних суспільних відносин в інформаційній сфері та ін.

Оскільки «серед регулятивних правовідносин іноді виокремлюють загальні та конкретні правовідносини» [4, С. 161] то і зміст регулятивної функції цивільного права може бути загальним та конкретним. Так проявом загального змісту регулятивної функції цивільного права в інформаційній сфері є, наприклад, положення ч.2 статті 4 Закону України «Про інформацію», згідно якої об'єктом інформаційних відносин є інформація та положення статті 1 Закону України «Про інформацію», згідно якої інформація – будь-які відомості та/або дані, які

можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді. Проявом конкретного змісту регулятивної функції цивільного права в інформаційній сфері є, наприклад, положення ч.1 статті 21 Закону України «Про інформацію», згідно якої інформацією з обмеженим доступом є конфіденційна, таємна та службова інформація.

Для реалізації змісту регулятивної функції цивільного права в інформаційній сфері можуть бути використані засоби реалізації регулятивної функції цивільного права, серед яких можуть бути виділені основні («наприклад надання права робити щось» (так, наприклад, згідно до положення ч.1 статті 5 Закону України «Про інформацію» кожен має право на інформацію, що передбачає можливість вільного одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації, необхідної для реалізації своїх прав, свобод і законних інтересів); «покладення обов'язку вчиняти певні дії» (так, наприклад, згідно до п.4 ч.3 статті 18 Закону України «Про електронні комунікації» постачальники електронних комунікаційних мереж та/або послуг серед інших зобов'язані дотримуватися такої умови загальної авторизації, як здійснення захисту конфіденційності електронних комунікацій відповідно до Конституції України та закону); «заборона вчиняти певні дії» (так, наприклад, згідно до ч.3 статті 106 Закону України «Про електронні комунікації» списання постачальником електронних комунікаційних послуг залишку суми коштів споживача, в тому числі на свою користь, забороняється, крім випадків, передбачених правилами надання і отримання електронних комунікаційних послуг); «застосування засобів соціального примусу та інших заходів впливу до порушників встановлених правил» (так, наприклад, згідно до ч.2 статті 30 Закону України «Про інформацію» якщо особа вважає, що оціночні судження або думки принижують її гідність, честь чи ділову репутацію, а також інші особисті немайнові права, вона вправі скористатися наданим їй законодавством правом на відповідь, а також на власне тлумачення справи у тому самому медіа з метою обґрунтування безпідставності поширених суджень, надавши їм іншу оцінку. Якщо суб'єктивну думку висловлено в брутальній, принизливій чи непристойній формі, що принижує гідність, честь чи ділову репутацію, на особу, яка таким чином та у такий спосіб висловила думку або оцінку, може бути покладено обов'язок відшкодувати завдану моральну шкоду.) та допоміжні (рекомендації, як вчиняти певні дії або уникати їх вчинення; заохочення, тобто заходи «морального і матеріально-го стимулювання за виконання чи невиконання якихось дій» [4, с. 165]).

Список використаних джерел:

1. Кохановська О. В. Цивільно-правові проблеми інформаційних відносин в Україні : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. Київ, 2006. 36 с.

2. Матійко М. В. Інформаційна функція цивільного права : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. Одеса, 2009, 20 с.

3. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. «Інтернет-відносини» та «інтернет-правовідносини»: до визначення поняття і сутності. *Університетські наукові записки*. 2017. № 63. С. 27-38.

4. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. Цивільні правовідносини : монографія. 2-ге вид., перероб. І доп. Одеса : Фенікс, 2011. 456 с.

Ключові слова: цивільне право, саморегулювання, інтернет, функції цивільного права, інтернет-відносини.

Keywords: civil law, self-regulation, Internet, functions of civil law, internet relations.

Омельчук Олександр Сергійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, доцент*

ЕМОЦІЙНІ ФЕЙКИ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПРИТЯГНЕННЯ ДО ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Одним з найбільш поширених і зрозумілих на сьогоднішній день видів ІІІ, що на сьогоднішній день використовуються в мережі Інтернет є генеративний штучний інтелект. Генеративний ІІІ – це інноваційний напрямок штучного інтелекту, що дозволяє створювати унікальний контент: тексти, зображення та аудіо. Він відрізняється від традиційного ІІІ тим, що не просто аналізує або класифікує дані, а генерує новий унікальний контент [4].

«Творчість» штучного інтелекту вже сьогодні широко використовується та непогано монетизується. Однак, слід однак зазначити, що авторські права на творчість алгоритмів – поки сіра зона світу юриспруденції [3].

Два роки тому набрав чинності Закон України «Про авторське право і суміжні права». Згідно положень даного закону результат роботи штучного інтелекту підпадає під правове регулювання як неоригінальний об'єкт, згенерований комп'ютерною програмою, що охороняється правом особливого роду (*sui generis*). Однак, як відмічають дослідники, питання авторських та суміжних прав, пов'язаних з штучним інтелектом, є складними і потребують уточнення у законодавстві. На сьогоднішній день в більшості країн законодавці продовжують вивчати цю проблему і шукати оптимальні рішення, які враховували б потреби розвитку технологій та гарантували захист прав власників інтелектуальної власності [1, с. 14].

Функціональні можливості генеративного ІІІ успішно використовуються при створенні так званих «емоційних фейків» в соціальних мережах. У соціальних мережах зараз поширюється багато дописів, які містять фото з ознаками генерації штучним інтелектом. На них зображені нібито українські військові з закличками привітати їх чи то з днем народження, чи то з весіллям. Також є схожі дописи про врятованих тварин, дітей або літніх людей [2].